NARAȚIUNEA ȘI EXEMPLIFICAREA CA TIPURI DE POVESTIRE ÎN CONVERSAȚIE

Roxana-Florentina FLUERAȘU
Doctorandă, Universitatea din București
roxanafluerasu@yahoo.com

1. Obiectul lucrării

Lucrarea de față are ca obiect narațiunea și exemplificarea ca tipuri de povestire în conversație în textul literar. Textul ales este *Scrinul negru* de George Călinescu, iar printre punctele de interes ale lucrării se numără situațiile diverse de declanșare a povestirilor, strategiile la care recurg personajele pentru a-și spune povestirea (inserarea replicilor în vorbire directă ale personajelor implicate în acțiunea relatată, inserarea pasajelor de reflecție în povestiri ale unor experiențe personale, evaluarea evenimentelor pe care le aduc în atenția receptorilor), rolul interlocutorilor în dezvoltarea acesteia (prin solicitări de lămurire, exprimarea stărilor induse de ceea ce se povestește), secvențele componente ale povestirii propriu- zise și importanța acestora în structura narațiunii și a exemplificării. Avem în vedere și relația dintre participanți, disponibilitatea conversațională a acestora, intențiile emițătorului sau interesul receptorului (receptorilor).

2. Povestirea ca activitate conversațională

Povestirea din conversațiile curente are caracter interacțional, fiind bazată, de obicei, pe colaborarea între emițător și receptor. Ea presupune asumarea de către povestitor pentru mai mult timp a rolului de emițător, ceea ce produce o dereglare în repartizarea rolurilor comunicative și face necesară o negociere între participanți pentru acceptarea acestei dereglări.

Succesiunea temporală are un rol esențial în construcția povestirii, întrucât, nararea reprezintă o „metodă de recapitulare a experienței trecute prin potrivirea succesiunii verbale a propozițiilor la succesiunea evenimentelor care s-au petrecut efectiv" (Labov și Waletzky 1981, 272). Dimensiunile nu sunt relevante pentru definirea povestirii, „condiția formală minimală pare a fi prezența a mai mult decât un enunț" (apud Ionescu- Ruxăndoiu 1991) sau, așa cum susține Labov, narațiunea minimală este o secvență de două fraze ordonate temporal[1] (apud Pratt 1977). Tipul frecvent de povestire este cel în care apare „o succesiune compactă de enunțuri ale unui emițător, care relatează unuia sau mai multor auditori o anumită întâmplare" (Ionescu- Ruxăndoiu 1991), însă, într-o conversație, povestirile pot fi și segmentate, evenimente independente de emițător sau receptori, replicile celorlalți, sau chiar emițătorul întrerupând cursul firesc al narării.

Din punctul de vedere al structurii, povestirea include patru componente: o prefață a povestirii, înscrierea celui (celor) de față ca receptor(i) al (ai) povestirii, povestirea propriu-zisă și comentariile receptorului(ilor) asupra povestirii (ibidem), fiecare având roluri bine determinate. Povestirea din conversație are „forma unei succesiuni de mișcări conversaționale de tipul Ofertă, Cerere de reformulare, Reformulare, Satisfacere, care alternează în diverse moduri" (ibidem), iar caracterul interacțional al povestirilor se observă atât la nivelul schimburilor preliminare (în structura lor se remarcă schimburi de sprijinire, de Amplificare și Motivare a povestirii sau de Dezarmare a povestitorului, venite din partea interlocutorului), cât și la nivelul procedurilor conversaționale utilizate, al elementelor de declanșare a intervenției celuilalt, al formulelor de glosare a enunțurilor, al formulelor utilizate pentru flatarea interlocutorului, al modalității de marcare a pauzelor în narațiune.

În secvența de povestire propriu- zisă se distinge o structură narativă și o structură evaluativă. În structura narativă apar componente obligatorii: secvența de orientare, secvența de complicare,

[1] We can define a minimal narrative as a sequence of two clauses which are temporally ordered.

BDD-V1786 © 2014 Aius PrintEd
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-03 09:53:06 UTC)

dezvoltarea povestirii și rezolvarea ei, și componente opționale: rezumatul și coda. Evaluarea este componenta care dă semnificație evenimentelor relatate, întrucât „narațiunea care conține o orientare, o acțiune complicantă, și un rezultat nu este o narațiune completă” (Labov și Waletzky 1981, 289). Structura evaluativă se definește prin mijloacele de evaluare și prin perspectiva din care se face evaluarea. Se poate distinge între evaluarea de tip extern și cea de tip intern.

În textul literar, autorul „modelează o lume ficțională după tiparul celei reale și imită schimburile verbale curente, creând o diversitate de interlocutori și situații de comunicare ale căror caracteristici trebuie refăcute de cititor prin predicții, pe baza reperelor oferite de text” (Ionescu-Ruxăndoiu 1991). Relația emițător- receptor funcționează diferit în textul literar în comparație cu interacțiunile curente. Fiind un text construit și în același timp text scris, rolurile de emițător și de receptor sunt distribuite într-o manieră mai rigidă, enunțurile sunt mai atent formulate, gradul de coeziune și coerență a dialogului fiind, în acest caz, mai ridicat (enunțurilor din textele literare le lipsește spontaneitatea celor din conversația curentă, iar revenirile asupra formulărilor și corectările apar mai rar).

Prezența unui observator obiectiv se face simțită în pasajele de relatare sau în cele de „reprezentare a raporturilor de comunicare dintre personaje” (ibidem), dar, pentru a da verosimilitate poveștii, autorul, sub diverse pretexte, permite personajelor să relateze întâmplări ai căror protagoniști sau martori au fost, naratorul detașându-se de lumea creată, înscriindu-se el însuși în rândul auditorilor și oferind doar explicații cititorului- receptor pentru „a-i controla atitudinea și punctul de vedere” (Pratt 1977). În povestirile din textul literar care relatează experiențe personale, funcția de transmitere a unei informații (realizată prin secvențele de orientare, complicare și rezolvare a acțiunii- secvențe obligatorii- și prin rezumat și coda- secvențe facultative-) și cea de evaluare (realizată prin diverse forme integrate în structura narativă: comentariul naratorului evidențiind punctul de vedere al acestuia, comentariile personajului principal sau ale martorilor acțiunii, sau intensificatori sau comparatori care raportează acțiunea relatată la alte acțiuni posibile) sunt esențiale.

Deși „literatura este mimetică” (Ohmann 1981, 197), dialogurile literare sunt lipsite de spontaneitatea celor reale și permit elaborarea sau acumularea de detalii. Această lipsă de spontaneitate decurge din „procesul de pregătire și preselectare” (Pratt 1977) pe care-l presupune o operă literară. Situațiile de comunicare în povestirile din textul literar și cele din conversațiile curente pot fi similare, dar „deosebiri compoziționale și de realizare lingvistică” (Ionescu-Ruxăndoiu 1991) separă cele două forme discursive.

3. Narațiunea și exemplificarea ca genuri narative în romanul lui George Călinescu „Scrinul negru”

În romanul ales pentru analiză, personajele manifestă tendința de a rememora acțiuni ale lor sau ale altora, de a prezenta evenimente trecute cu scopul de a le evalua sau de a transmite o informație interlocutorilor. Evenimentele sunt relatate respectându-se succesiunea temporală a acestora, o atenție mai mare decât în conversațiile curente fiind acordată felului în care se povestește.

Povestirile se declanșează în situații diverse: ele sunt elicitate, întâlnirile dintre personaje sunt propice pentru povestire, sau unul dintre personaje își manifestă dorința de a povesti (cerând sau nu acordul interlocutorilor). Evenimentele variate la care participă personajele (repetiția generală cu public a baletului fantastic *Lacul lebedelor* de Ceaikovski, o petrecere româno- germană) constituie un cadru favorabil pentru o serie de povestiri în care accentul cade pe componentele de orientare și evaluare. Pe lângă orientarea interlocutorului, povestirile orientează și cititorul, receptor lipsit de replică. Evaluarea dirijează receptarea povestirilor atât pentru interlocutori, cât și pentru cititor și subliniază punctul de vedere al povestitorului sau al personajelor implicate în acțiune. Comentariile auditoriului pot lipsi, iar în acest caz, autorul romanului semnalează tăcerea celor înscriși ca receptori sau deplasarea atenției asupra discuției altora.

Indiferent de strategia aleasă (unii povestitori inserează replici în vorbire directă ale personajelor implicate în acțiune, alții inserează pasaje de reflecție în povestiri ale unor experiențe personale, evaluează evenimentele pe care le aduc în atenția receptorilor sau doar le prezintă), povestirile din romanul avut în vedere nu sunt niciodată întrerupte pentru a se trece la altceva, emițătorul fiind lăsat să-și ducă povestirea până la capăt.

BDD-V1786 © 2014 Aius PrintEd
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-03 09:53:06 UTC)

3.1 Narațiunea

Oamenii produc narațiuni de diferite genuri ca răspuns la aceeași întrebare, Suzanne Eggins și Diana Slade, pornind de la cercetările lui Plum, consideră anecdotele, exemplificările, relatările și narațiunile drept „varietăți funcționale diferite ale textelor de povestire, fiecare având scopuri diferite" (1997)[2]. Ceea ce unește aceste genuri narative este axa temporală a evenimentelor, diferențele găsindu-se în structurile lor generice diferite, mai exact „în fazele de mijloc distinctive ale fiecărui gen" (ibidem)[3]. Semnificația contextuală a fiecăruia dintre cele patru genuri narative este dată de evaluare, povestirea fiind și ea susținută tot de această componentă. Evaluarea poate apărea la orice nivel al textului, dar „în unele genuri crește în volum pe măsură ce textul înaintează până se atinge un punct de interes culminant" (ibidem)[4].

În clasa narațiunilor, Plum include textele care au structura fazei de mijloc alcătuită din Complicare urmată de Rezolvare (apud Eggins și Slade 1997)[5]. Scopul narațiunilor este de a prezenta evenimente neobișnuite sau situații problematice și de a arăta modul de rezolvare a acestora. Astfel, tensiunea acestor texte este în continuă creștere, ajungându-se la o criză care, în final, este soluționată. Protagonistul povestirii trece prin experiențe problematice, trebuind să le rezolve, singur sau ajutat de alții, iar povestirea dă impresia ascultătorilor că se îndreaptă spre încheierea conflictului apărut. Structura povestirilor încadrate în categoria narațiunilor cuprinde secvențe obligatorii precum Orientarea, Complicarea, Evaluarea și Rezoluția și secvențe facultative precum Rezumatul și Coda. Evaluarea evenimentelor povestirii dă semnificație acestora. Acest gen narativ este tipul „clasic" de povestire, prezentând toate componentele structurale.

Discuția dintre două dintre personajele romanului *Scrinul negru*, Dragavei și Ioanide, aduce în atenție un episod nefericit pentru Dragavei. Nemulțumirea lui Ioanide îl determină pe celălalt personaj să vorbească deschis despre necazul lui:

- [...] Să nu credeți, totuși, că numai dumneavoastră aveți necazuri. Am și eu.

- De pildă...

-De pildă, am pus rânduială în muzeul fost Boldescu- Kapri, am dat afară fleacurile și am păstrat ceea ce vorbea trecutul nostru de luptă și apăsare, am îmbogățit colecțiile cu obiecte de mare valoare artistică, am dus lucrătorii din fabrici să le vadă, și astăzi muzeul este o școală vie. Și când îl vom redeschide aici, mii de oameni au să-l viziteze.

-Atunci de ce ești necăjit?

-Am pățit ceva, zise Dragavei cu paraponul lui placid și nu fără veselie. M-am lăsat păcălit și am pierdut un tablou de preț.

Ioanide privi intrigat la Dragavei, care continuă:- De curând a venit la mine un cetățean, care s-a oferit să vândă muzeului un tablou de dimensiuni mari reprezentând o scenă de vânătoare, un tablou întunecat, pe o pânză cu fibra groasă, parcă pictat cu smoală pe alocuri, totuși de culori admirabile în anume porțiuni. Mi-a spus că este școală flamandă, după știința lui. Am frunzărit volumele și albumele mele, am citit chiar din scoarță în scoarță Istoria artei a lui Springer și alte cărți de specialitate. Mi s-a părut că seamănă mai mult a școală venezianã. În fine, i-am chemat pe toți experții noștri plastici. Cei mai mulți mi-au spus că e un fals grosolan, o «crută», cum ziceau dumnealor. E adevărat, un istoric de artă tânăr, ieșit din școala noastră, a susținut că e de manieră italiană și original. Bineînțeles, l-am invitat special pe Babighian, care a venit de câteva ori. A pipăit tabloul, l-a întors pe dos și pe față, s-a cocoșat cu ochelarii pe nas lângă el, pe urmă s-a așezat pe un scaun și a dormit de-a binelea în fața lui. Dar se prefăcea. Mi-a spus că nu face două parale, nici cât pânza pe care e pictat, că trebuie să fie o falsificație ordinară, făcută prin Austria sau Ungaria. Și a plecat scârbit. Mi s-a părut mie că toți schimbă priviri între ei. Eram peste cap de ocupat și am neglijat tratativele. Peste câtăva vreme aflu că Babighian avea tabloul pe perete acasă și că toți se

[2] The four genres outlined above are different functional varieties of storytelling texts, each with different goals and different purposes.

[3] In particular in the distinctive middle stages of each genre

[4] The evaluation may appear at any stage of the text but in some genres it increases in volume as the text proceeds until a culminating focal point is reached.

[5] Those texts which have the middle phase structure of Complication followed by Resolution.

BDD-V1786 © 2014 Aius PrintEd
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-03 09:53:06 UTC)

îndesau la el să contemple descoperirea cea mare: un Bassano veritabil, o piesă rară cumpărată pe nimic. Mizerabilul l-a arătat și străinilor, veniți la noi, dându-le a înțelege că tablourile de valoare sunt la colecționarii particulari. Ceea ce mă necăjește este că muncitorii și tinerii noștri nu pot să vadă un tablou rar. Dar sper să-l conving să-l cedeze muzeului. (p. 6-7, vol. II)

Afirmația lui Dragavei- *Să nu credeți, totuși, că numai dumneavoastră aveți necazuri. Am și eu.*- stârnește curiozitatea interlocutorului, care așteaptă explicit o justificare a celor spuse- *De pildă...* Evenimentul care să-i susțină afirmația întârzie, Dragavei optând pentru expunerea câtorva realizări de care este mândru. Replica receptorului- *Atunci de ce ești necăjit?*- sugerează neînțelegerea nemulțumirii și funcționează ca un declanșator al povestirii ce va urma. Evaziv la început- *Am pățit ceva*-, emițătorul face apoi un rezumat al celor petrecute, indicând obiectul povestirii- *M-am lăsat păcălit și am pierdut un tablou de preț.* Persoana I singular (*eu, la mine, mi, m*) și verbele la modul indicativ, timpul perfect compus (*am pățit, m-am lăsat păcălit, am pierdut*), indică o narațiune care are în centru o experiență personală.

În secvența de Orientare sunt menționate coordonatele de bază ale situației relatate: distanța temporală față de evenimentul ce urmează să fie prezentat, un personaj a cărui identitate nu este dezvăluită și obiectul- *De curând a venit la mine un cetățean, care s-a oferit să vândă muzeului un tablou de dimensiuni mari reprezentând o scenă de vânătoare, un tablou întunecat, pe o pânză cu fibra groasă, parcă pictat cu smoală pe alocuri, totuși de culori admirabile în anume porțiuni*-. Eggins și Slade consideră că trei proprietăți semantice sunt specifice Orientării: plasarea în spațiu și timp, enunțarea unei situații comportamentale unice sau neobișnuite și introducerea protagonistului/ protagoniștilor care iau parte la evenimente.

Complicarea, dereglarea cursului firesc al evenimentelor, este determinată de tabloul nesemnat. Documentarea lui Dragavei și consultarea experților pun în lumină eforturile făcute de narator. Părerile personale ale autorului relatării- *Mi s-a părut că seamănă mai mult a școală venezianã* - sunt distinse de cele ale posesorului tabloului- *Mi-a spus că este școală flamandă, după știința lui* - și ale experților - *Cei mai mulți mi-au spus că e un fals grosolan, o «crută», cum ziceau dumnealor. E adevărat, un istoric de artă tânăr, ieșit din școala noastră, a susținut că e de manieră italiană și original*-. Inserarea termenului folosit de experți pentru catalogarea operei - *o «crută»*- sporește credibilitatea narațiunii. Semnalarea complicării presupune repovestirea unor evenimente încheiate, astfel că, timpul verbal predominant în această secvență este perfectul compus: *mi s-a părut, mi-a spus, mi-au spus, a susținut*. Tensiunea povestirii crește pe măsură ce se menționează consultarea unor persoane avizate și culminează cu expertiza lui Babighian.

Evaluarea este și ea prezentă în text, în cazul povestirilor de tip narațiune fiind plasată între Complicare și Rezolvare, creând o ruptură între cele două componente. Evaluările, specifice narațiunilor despre experiențe personale, sugerează reflecția asupra naturii problematice a acestei experiențe și accentuează importanța evenimentului. Sunt evaluări interne, apărând ca reacții ale naratorului personaj în momentul desfășurării acțiunii: *Mi s-a părut că seamănă mai mult a școală venezianã/ Dar se prefăcea/ ... a dormit de-a binelea în fața lui/ Și a plecat scârbit/ Mi s-a părut mie că toți schimbă priviri între ei/ E adevărat/ Bineînțeles/ Mizerabilul*. Termenii utilizați trădează emoții disforice: *se prefăcea, mizerabilul, scârbit, ceea ce mă necăjește, cumpărată pe nimic*. Faptul că se condamna pentru pierderea unui tablou valoros și că se simțea păcălit se observă în secvența de Rezoluție- *Eram peste cap de ocupat și am neglijat tratativele. Peste câtăva vreme aflu că Babighian avea tabloul pe perete acasă și că toți se îndesau la el să contemple descoperirea cea mare: un Bassano veritabil, o piesă rară cumpărată pe nimic*-. Schimbarea timpului verbal: imperfect (*eram*)- perfect compus (*am neglijat*)- prezent (*aflu*)- imperfect (*avea, se îndesau*), și structura temporală (*peste câtăva vreme*) indică succesiunea evenimentelor. Negația *nu face două parale, nici cât pânza pe care e pictat*, mijloc de evaluare din clasa comparatorilor, indică efortul lui Babighian de a-și convinge interlocutorul de adevărul celor susținute. Determinanții (adjective calificative conotate) implică o evaluare afectivă euforică, de o anumită intensitate*: descoperirea cea mare, un Bassano veritabil, o piesă rară, un tablou rar.*

Nemulțumirea explicit exprimată pare să încheie narațiunea - *Ceea ce mă necăjește este că muncitorii și tinerii noștri nu pot să vadă un tablou rar* -. Coda, „o metodă funcțională de returnare

BDD-V1786 © 2014 Aius PrintEd
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-03 09:53:06 UTC)

a perspectivei verbale la momentul prezent" (Labov şi Waletzky 1981, 298) - *Dar sper să-l conving să-l cedeze muzeului* - face referire la încercarea naratorului de a găsi o rezolvare favorabilă publicului larg şi subliniază calitatea umană a acestuia.

3.2 Exemplificarea

Exemplificarea conţine un mesaj explicit despre cum ar trebui sau cum nu ar trebui să fie lumea. Structura narativă propriu-zisă este concentrată, Incidentul determinând Interpretarea. Evaluarea ocupă cea mai mare parte a povestirii, secvenţele de evaluare funcţionând ca argumente. Acest gen narativ se doreşte a fi moralizator, semnificaţia lui depăşind limitele textului propriu-zis şi conectând evenimentele la un context cultural mai larg.

Participarea la repetiţia generală cu public a baletului fantastic *Lacul lebedelor* de P. I. Ceaikovski determină o discuţie despre eforturile pe care trebuie să le facă balerinele. Intervenţia unuia dintre personaje, academicianul Cuculeţ, demonstrează, prin exemplificare, teza: cât de rezistente sunt femeile.

- E de neînchipuit ce rezistente sunt femeile, spuse academicianul Cuculeţ. Am operat multe balerine la clinica mea. Una dansează chiar în baletul ăsta. A fost prinsă între două maşini şi strivită. Când au adus-o la mine, m-am luat cu mâinile de păr (acesta era limbajul lui Cuculeţ, într-o dicţiune blajină, încântătoare). Toate oasele rupte, pântecele sfâşiat, băşica spartă, urina, pardon, curgea în bazin. Iau eu acul şi cos vezica, aranjez cărnurile cum pot şi las bolnava aşa, să mă dumiresc ce-i de făcut. Toată noaptea am cugetat numai la asta, am mai întrebat pe unii, pe alţii, în fine, dimineaţa mă duc la clinică şi o pun pe masa de operaţie. I-am adunat, măre, oscioarele, le-am potrivit aşa cum m-a tăiat capul, am tras cărnurile şi pieile, le-am cusut. Am făcut ce-am putut din bucăţele. Cârpită astfel, am pus-o în pat. Şi, vezi dumneata, s-a vindecat şi nu ştiu cum s-a întâmplat că pântecele ei şi-a luat forma normală, numai că are câteva linii, parcă e mozaic. Într-o zi, văd o doamnă bine pe stradă, gătită, parfumată. Mă opreşte din mers. Zic, în gândul meu: frumoasă femeie! «Mă cunoşti, doctore?» Zice ea. «Nu!» răspund eu. «Sunt cutare, pe care ai operat-o la abdomen, balerina de la Operă. Iar dansez». (p. 336, vol. II)

Teza enunţată într-o formă aforistică- *E de neînchipuit ce rezistente sunt femeile*- defineşte sintetic obiectul demonstraţiei. Accentul nu cade pe modul de desfăşurare a întâmplării, ci povestirea serveşte ca argument pentru susţinerea tezei.

În povestirea propriu-zisă se observă componente precum Orientarea, Incidentul, Dezvoltarea povestirii, Interpretarea şi Coda. Incidentul şi Interpretarea lui sunt componentele care diferenţiază structura anecdotei de naraţiune şi de celelalte genuri narative. În secvenţa de Orientare se indică mai întâi profesia emiţătorului, apoi subiectul povestirii: *Am operat multe balerine la clinica mea. Una dansează chiar în baletul ăsta. A fost prinsă între două maşini şi strivită.* Pronumele nehotărât *una* restrânge subiectul. Povestirea se referă la o experienţă personală, prezenţa pronumelor la persoana I, numărul singular (*eu, la mine*) şi verbele la perfect compus (*am operat, m-am luat cu mâinile de păr, am cugetat, am mai întrebat, i-am adunat etc*) indicând acest lucru.

Incidentul aduce o modificare a cursului evenimentelor, un element neprevăzut: *A fost prinsă între două maşini şi strivită*. Adjectivul nehotărât *toate* şi determinanţii *rupte, sfâşiat, spartă* indică o evaluare afectivă disforică şi subliniază gravitatea situaţiei: *Toate oasele rupte, pântecele sfâşiat, băşica spartă, urina, pardon, curgea în bazin*. În opinia lui Eggins şi Slade, Incidentul reprezintă o serie de evenimente ordonate temporal în care accentul cade pe semnificaţia evenimentelor, pe interpretarea lor şi pe ceea ce ele ilustrează şi nu pe caracterul lor problematic[6]. Dezvoltarea povestirii este concisă, naratorul însuşi atrăgând atenţia asupra limbajului personajului: *acesta era limbajul lui Cuculeţ, într-o dicţiune blajină, încântătoare.* Evenimentele ordonate temporal justifică interpretarea.

Evaluările interne descriu reacţii ale naratorului personaj din momentul preluării cazului- *m-am luat cu mâinile de păr/ aranjez cărnurile cum pot şi las bolnava aşa, să mă dumiresc ce-i de făcut-,* sau sugerează interesul manifestat de acesta pentru caz- *I-am adunat, măre, oscioarele, le-am potrivit aşa cum m-a tăiat capul/ Am făcut ce-am putut din bucăţele-*. Deicticul *aşa* (şi *astfel-*

[6] The Incident represents a series of temporally sequenced events where the focus is on the significance of the events, on their interpretation and what they illustrate, rather than on their problematic nature (1997)

BDD-V1786 © 2014 Aius PrintEd
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-03 09:53:06 UTC)

Cârpită astfel) descrie situația- *las bolnava așa*-, sau funcționează ca un comparator- *așa cum m-a tăiat capul*-. Alternarea timpurilor verbale pe parcursul povestirii (perfect compus, imperfect, prezent) semnalează implicarea emoțională a emițătorului.

Adresarea directă către receptor are rolul de a atrage atenția acestuia, dar subliniază și uimirea locutorului. Evaluarea se face, de această dată, din perspectiva prezentului: *Și, vezi dumneata, s-a vindecat și nu știu cum s-a întâmplat că pântecele ei și-a luat forma normală, numai că are câteva linii, parcă e mozaic.* Povestirea se continuă cu o întâlnire fortuită a celor doi, medic și pacient, această parte reprezentând componenta numită Coda. Evaluarea internă apare și aici, verbul dicendi la prezent accentuând reacția medicului- *Zic, în gândul meu: frumoasă femeie!*-. Redarea fidelă a conversației din ziua respectivă aduce un plus de credibilitate povestirii. Interpretarea este determinată de faptul că eroina își reia activitatea de dinaintea accidentului- *Iar dansez*, această componentă deosebindu-se, în opinia lui Eggins și Slade, de Evaluarea din narațiuni prin aceea că face referire la un context mai larg și nu la contextul imediat al textului. Accentul nu cade pe desfășurarea evenimentelor ca atare, ci povestirea este interesantă pentru povestibilitatea ei (desemnată de către Pratt prin termenul *tellability*), pentru capacitatea ei de a exemplifica teza enunțată la început de emițător.

4. Concluzii

Povestirile din conversațiile personajelor textului literar au structuri diferențiate în funcție de scopul urmărit de autor. Multe dintre povestirile în conversație apărute pe parcursul romanului ales au o destinație pur informațională, limbajul folosit fiind dominat de denotații. Atitudinea subiectivă a emițătorului față de cele relatate este diminuată la maximum, iar vocea personajelor nu mai are forța semnificării. Prin comentarii și digresiuni, naratorul omniscient introduce o perspectivă interioară asupra celor care povestesc, elucidându-le trecutul sau conturându-le, schematic, viitorul.

Complexitatea, numărul secvențelor componente, modul în care apar funcțiile povestirilor în conversație depind, într-o mare măsură, de intențiile acestuia și de abilitatea narativă a celui care povestește. Povestirea propriu- zisă este cea mai importantă componentă, ea reprezentând nucleul narativ, iar evaluarea dă semnificație evenimentelor, fără această secvență textul de povestire fiind considerat incomplet.

Narațiunea și exemplificarea, „varietăți funcționale diferite ale textelor de povestire” (Eggins și Slade 1997), indică scopurile distincte ale povestirilor oferite de către emițător sau elicitate de către unul dintre participanți. Astfel, povestirile de tip narațiune prezintă evenimente neobișnuite sau situații problematice (tabloul nesemnat) și arată modul de rezolvare a acestora, în timp ce, în exemplificare, mesajul transmis reflectă o anumită concepție despre cum ar trebui sau cum nu ar trebui să fie lumea. În narațiuni, tensiunea este în continuă creștere, secvența de Complicare și de Rezolvare fiind esențiale, dar structura narativă propriu- zisă a povestirii de tip exemplificare este concentrată, Incidentul determinând Interpretarea. Dacă în narațiune secvența de Evaluare apare între Complicare și Rezolvare, creând un suspans și o ruptură între cele două componente, în exemplificare, Evaluarea ocupă cea mai mare parte a povestirii, acest gen narativ dorindu-se a fi moralizator.

Accentuarea componentei de Orientare și de Evaluare este datorată nevoii autorului de a introduce cititorul și anumite personaje în lumea imaginației sale și de a dirija percepția acestora asupra evenimentelor. Pasajele de reflecție inserate în povestiri ale unor experiențe personale (pierderea unui tablou valoros, operația balerinei de la Operă), redarea fidelă a replicilor în vorbire directă ale personajelor implicate în acțiune, evaluarea evenimentelor pe care le aduc în atenția receptorilor reprezintă strategii la care recurg personajele pentru a-și spune povestirea. Intervențiile receptorului în narațiunea și exemplificarea din textul literar sunt mai reduse din punct de vedere numeric (o solicitare de lămurire din partea lui Ioanide), și, deși emițătorul manifestă o tendință spre elaborare, spre acumulare de detalii, adresarea directă și inserțiile metadiscursive urmăresc menținerea interesului receptorului.

BDD-V1786 © 2014 Aius PrintEd
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-03 09:53:06 UTC)

Bibliografie

Lucrări de referinţă:

Blum- Kulka, Sh. 1993. You gotta know how to tell a story: Telling, tales, and tellers in American and Israeli narrative events at dinner. Language in Society 22: 361-402.

Eggins, Suzanne and Diana Slade. 1997. *Analysing Casual Conversation.* London: Casell.

Gubrium, Jaber F. and James A. Holstein, eds. 2001. *Handbook of Interviewing*. London: Sage Publications.

Hühn, Peter, John Pier, Wolf Schmid and Jarg Schanert, eds. 2009. *Handbook of Narratology*. Berlin and New York: Walter de Gruyter.

Ionescu- Ruxăndoiu, Liliana. 1991. *Naraţiune şi dialog în proza românească.* Bucureşti: Editura Academiei Române.

Ionescu- Ruxăndoiu, Liliana. 1999. *Conversaţia. Structuri şi strategii*. Bucureşti: Editura All Educational.

Labov, William şi Joshua Waletzky. 1981. „Analiza narativă: Versiuni orale ale experienţei personale", în *Poetica americană*, editor Mircea Borcilă, 261-304. Cluj- Napoca: Editura Dacia.

Meister, Jan C., Kindt Tom, and Wilhelm Schernus, eds. 2004. *Narratology beyond literary criticism*. Berlin and New York: Walter de Gruyter.

Mey, Jacob L. 1999. *When voices clash. A Study in Literary Pragmatics*. Berlin- New York: Mouton de Gruyter.

Norrick R., Neal. 1993. *Conversational Joking. Humor in everyday talk*. Bloomington: Indiana University Press.

Ochs, E. and L. Capps. 1997. Narrative Authenticity. Journal of Narrative and Life History 7: 83-89.

Ochs, Elinor and Lisa Capps. 2001. *Living Narrative: Creating Lives in Everyday Storytelling.* Cambridge, MA: Harvard University Press.

Ogden, Charles K. and Ivor A. Richards, eds. 1923. *The Meaning of Meaning*. New York: Harcourt, Brace & World, Inc.

Ohmann, Richard. 1981. „Actele de vorbire şi definiţia literaturii", în *Poetica americană*, editor Mircea Borcilă, 179-200. Cluj- Napoca: Editura Dacia.

Pratt, Mary Louise. 1977. *Toward a speech act theory of literary discourse*. Bloomington: Indiana University Press.

Quasthoff, Uta M. and Tabea Becker, eds. 2005. *Narrative Interaction*. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins.

Schegloff, Emanuel A. 2007. *Sequence Organization in Interaction*. New York: Cambridge University Press.

Schenkein, Jim, ed. 1978. *Studies in the organization of conversational interaction*. New York: Academic Press.

Vlad, Ion. 1972. *Povestirea: destinul unei structuri epice*. Bucureşti: Editura Minerva.

Surse:

Călinescu, George. 1982. *Scrinul negru*. Bucureşti: Editura Minerva.

BDD-V1786 © 2014 Aius PrintEd

Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-03 09:53:06 UTC)